EUROPOS PARLAMENTAS

2004 *2009*

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

NEGALUTINIS
2005/2191(INI)

27.3.2006

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl nediskriminavimo ir lygių galimybių visiems – pagrindų strategija</Titre>

(2005/2191(INI))

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėjas: Tatjana Ždanoka

Nuomonės referentė (*):
Claire Gibault, Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

(*) Glaudesnis bendradarbiavimas tarp komitetų – Darbo tvarkos taisyklių 47 straipsnis

PR_INI

TURINYS

Psl.

EUROPOS PARLAMENTO TEISĖKŪROS REZOLIUCIJOS PROJEKTAS.....3

Vertimas pagal sutartį

LT

EUROPOS PARLAMENTO TEISĖKŪROS REZOLIUCIJOS PROJEKTAS

dėl nediskriminavimo ir lygių galimybių visiems – pagrindų strategija

(2005/2191(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsnį, kuriuo Bendrijai yra suteikiama teisė imtis reikiamų priemonių kovai su bet kokia diskriminacijos dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos forma,

– atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos apdorojant jų asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo nustatytus principus,

– atsižvelgdamas į 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvą 2000/43/EB, įgyvendinančią vienodų sąlygų taikymo principą asmenims nepaisant jų rasės arba etninės priklausomybės[1] ir 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvą 2000/78/EB, nustatančią vienodų sąlygų taikymo užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus[2], draudžiančias bet kokią tiesioginę ar netiesioginę diskriminaciją dėl lyties, rasės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnio 1 dalį, kuria yra draudžiama bet kokia diskriminacijos dėl lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos forma,

– atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos priimtas įvairias teisines priemones, draudžiančias bet kokią diskriminaciją jų garantuojamų teisių atžvilgiu, ir ypač į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją,

– atsižvelgdamas į Komisijos komunikatą pavadinimu „Nediskriminavimas ir lygios galimybės visiems – pagrindų strategija“ (KOM(2005)0224),

– atsižvelgdamas į pagrindinių teisių ekspertų tinklo parengtą 2004 m. metinį pranešimą ir į tais pačiais metais paskelbtą teminį pranešimą dėl mažumų,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 45 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto pranešimą ir Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nuomonę (A6-0000/2006),

Vertimas pagal sutartį

A. kadangi kova su diskriminacija yra pagrindinė visos integracijos politikos grandinės dalis, ji pati savaime užtikrina socialinę sanglaudą ir yra būtina kovos su atskirtimi priemonė,

B. kadangi diskriminacija labai priklauso nuo nežinojimo ir nuo vienos į kitą peraugančių baimių, ir kadangi nuo šiol problemą reikia spręsti iš pagrindų imantis veiksmų, skirtų nuo pat jaunystės skatinti toleranciją ir skirtingumą; primena, kad šioje plotmėje lemiamą vaidmenį gali suvaidinti Socrates, Leonardo ir Jaunimo programos,

C. kadangi Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras (angl. *EUMC*) skelbia, kad nacionalinės institucijos skleidžia per mažai praktinės informacijos apie nediskriminavimą nacionaliniu lygmeniu, ir kad tokios informacijos skleidimą reikia išplėsti, kad ją gautų tikslinės grupės ir jas remiančios organizacijos; kadangi vyriausybėms reikia labiau pripažinti tą faktą, kad pilietinė visuomenė gali būti efektyvi kovos su rasine diskriminacija partnerė bei remti kovos su diskriminacija politikos tikslus,

D. kadangi Pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnis, įtrauktas į Sutarties dėl Konstitucijos Europai II-81 straipsnį, yra svarbesnis nei EB sutarties 13 straipsnis, nes jame yra minimos diskriminacijos priežastys, kurioms jis užkerta kelią, dėl odos spalvos, socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties ir gimimo; tuo labiau apgailestauja, kad ši labiausiai paplitusi koncepcija teisinių suvaržymų forma nepritaikoma praktiškai,

E. kadangi, kaip neseniai priminė ekspertų tinklas, įgyvendindamos pagal EB sutarties 13 straipsnį priimtus teisės aktus, valstybės narės vis tiek turėtų laikytis bendrais EB teisės principais puoselėjamų pagrindinių teisių, tarp jų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje minimų teisių, laisvių ir principų,

F. suprasdamas, kad kai kurioms diskriminacijos rūšims taikant tokį sprendimą, kuriam teisėkūros srityje teikiama pirmenybė, yra tarsi sudaroma diskriminacijos priežasčių hierarchija, kurios neturėtų būti,

G. primindamas, kad diskriminacijos sąvoką galima suprasti įvairiai, priklausomai nuo to, ar kalbama apie individualią ar apie kolektyvinę sritį, ir kad piliečių, kaip individų, teisėms ginti taikomos kitokios priemonės nei individų grupių interesams ginti,

H. kadangi teigiami veiksmai yra priemonė, skirta skatinti visų gyventojų kategorijų vienodą atstovavimą sektoriuose ir tokiais lygmenimis, kur svarbiausia, kad visi gyventojai būtų teisingai atstovaujami; pabrėžia, kad ši sąvoka neturi apsiriboti užimtumo sektoriumi ir kad ji turi apimti daugiau nei vien tik lyčių lygybę,

I. suprasdamas, kad siekiant panaikinti seną neteisybę ar diskriminaciją, gali prireikti iš anksto naudoti teigiamas priemones, kurios atskleidžia „aktyvios“ teisingumo sąvokos koncepciją ir gali būti labai įvairių formų; primindamas, kad kvotų įvedimas turi būti laikomas kraštutine priemone, kurios gali būti imamasi tik taikant Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisę ir laikantis proporcingumo kriterijaus,

J. kadangi kai kurioms pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms, pvz., romams, arba grupėms, kurių teisės yra pažeidžiamos, pvz., nepiliečiams, būtina taikyti teigiamas, t. y. specifinių teisės aktų, priemones, norint užtikrinti, kad tokios grupės veiksmingai dalyvautų visuomenės gyvenime, ir ypač politiniame gyvenime, taip, kad jos galėtų daryti įtaką priimant su jomis susijusius sprendimus,

K. atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriose valstybėse narėse romų vaikų kalinimas specialiose klasėse arba psichikos ligoniams skirtose įstaigose įgauna rasinės segregacijos formą ir kad būtina skubiai taikyti desegregacijos politiką,

L. kadangi Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos patariamasis komitetas skatina teigiamų priemonių įvedimą pažeidžiamiausių mažumų narių naudai,

M. kadangi Jungtinių Tautų ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių komitetas mano, jog būtina, kad valstybės dalyvautų Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte, tinkamai suteikdamos pirmenybę neįgaliesiems, siekdamos įgyvendinti visų neįgaliųjų visiško dalyvavimo ir lygybės visuomenėje tikslus,

N. kadangi Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras primena, kad vis dar sunku nustatyti, kokio masto ir pobūdžio iš tiesų yra rasizmo problema, kadangi daugelyje valstybių narių oficialūs ir neoficialūs duomenys nėra renkami arba yra neefektyvūs,

O. kadangi, kaip pabrėžia Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėjimo centras, be oficialios statistikos apie etinę ir nacionalinę kilmę bei religiją bus sunku nustatyti, kokia iš tiesų yra diskriminacijos būklė ir su ja kovojančių politikos sričių sėkmė; dėl pakankamos statistikos, kuri galėtų pristatyti ir įvertinti diskriminacijos būklę, trūkumo, neįmanoma įdiegti nediskriminavimo strategijos, pagrįstos, *inter alia*, teigiamais veiksmais tokių grupių naudai,

P. primindamas, kad asmens duomenų tvarkymą Bendrijos lygiu reglamentuoja Direktyva 95/46/EB, ir kad, kaip pabrėžė ekspertų tinklas, nėra asmens duomenų apsaugos ir diskriminacijos stebėjimo naudojant statistinius būdus konflikto, kol tokio stebėjimo tikslas yra geriau suprasti kai kurių grupių per mažą arba per didelį dalyvavimą tam tikruose sektoriuose ar kai kuriuose lygmenyse, siekiant nustatyti poreikį veikti ir pasirinkti efektyviausią veiksmų kryptį,

Q. kadangi norint atsekti netiesioginę diskriminaciją, kurią aiškiai draudžia Bendrijos teisė, reikia, kad būtų galima remtis patikimais statistiniais duomenimis, ypač apie kai kurias tam tikro pobūdžio grupes; kadangi, jeigu nebus galima naudotis statistiniais duomenimis, iš tų grupių, kurioms gresia netiesioginė diskriminacija, bus iš tiesų atimta pagrindė priemonė jų teisėms pripažinti,

R. pabrėždamas, kad priemonės, leidžiančios prireikus nustatyti esamą tiesioginę ar netiesioginę diskriminaciją, įgyvendinamos remiantis nacionaline teise arba nacionaline praktika, ir kad esant dabartinei padėčiai, naudojimasis statistiniais duomenimis kaip

įrodymu siekiant nustatyti netiesioginę diskriminaciją yra paliktas valstybių narių nuožiūrai. Dėl to atsiranda ne tik tam tikrų nevienodumų, bet ir yra neįmanoma, tose šalyse kur tokia praktika nėra pripažinta, atskleisti kai kurių netiesioginės diskriminacijos formų,

Bendrosios nuostatos

1. mano, kad, be teisinių priemonių ir žalos atlyginimo, kovojant su diskriminacija būtinai reikia remtis socialinių ir ekonominių šio reiškinio padarinių suvokimu. Tokį suvokimą turi skleisti nevyriausybinės organizacijos, kurias valstybės narės turi glaudžiai susieti su kovos su diskriminacija politika;

2. mano, kad reikia kaupti pažangią valstybių narių patirtį kovos su diskriminacija srityje ir užtikrinti jos skleidimą ; kad šioje plotmėje būtų naudinga sustiprinti nacionalinių institucijų, atsakingų už kovą su diskriminacija, tinklą (*Equinet*) ir skatinti visas valstybes nares jame dalyvauti; kad šis informacijos kaupimo, skleidimo, koordinavimo ir skatinimo uždavinys vėliau galėtų būti patikėtas Pagrindinių teisių agentūrai;

3. sveikina Komisijos iniciatyvą 2007 m. paskelbti Europos lygių galimybių metais ir nori, kad tai padėtų suvokti įvairias diskriminacijos formas, diskriminaciją dėl keleto priežasčių bei daugiau sužinoti apie žalos atlyginimą; be to, norėtų, kad ateityje tokios iniciatyvos būtų rengiamos anksčiau;

4. reikalauja, kad kaip ir yra įsipareigojusi, Komisija sistemingai griežtai kontroliuodama, kad jos teisės aktai ir reglamentai neprieštarautų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai, stengtųsi visų pirma nustatyti bet kokią tiesioginę ir ypač netiesioginę diskriminaciją, kuri gali būti taikoma skirtingoms žmonių kategorijoms; mano, kad Pagrindinių teisių agentūra turėtų būti tiesiogiai susijusi su šioje srityje atliekamais poveikio tyrimais;

5. kaip ir Komisija, mano, kad siekiant panaikinti „endeminio“ arba „struktūrinio“ ar „kultūrinio“ pobūdžio akivaizdžią nelygybę ir atkurti tik kompromisinę pusiausvyrą, kai kuriais atvejais gali prireikti laikinai nukrypti nuo į individą orientuotos lygybės koncepcijos, siekiant „padalyto teisingumo“, nukreipto į grupę, taikant vadinamąsias „teigiamas“ priemones;

6. pabrėžia, kad sąvokos „teigiami veiksmai“ arba „tvirtinama lygybė“ arba „padalytas teisingumas“ apibūdina tą pačią tikrovę, kurios išeities taškas yra pripažinimas, kad kai kuriais atvejais efektyvi kova su diskriminacija reikalauja aktyvaus valdžios įsikišimo, siekiant įtvirtinti tik kompromisinę pusiausvyrą; pabrėžia, kad tokio pobūdžio įsikišimas neturėtų būti tapatintas net su „teigiamos“ diskriminacijos forma ir teigiamų veiksmų sąvoka nesiribotų kvotų taikymu; primena, kad šie veiksmai iš tiesų gali reikštis pačia įvairiausia forma, pvz., pokalbių dėl darbo garantija, pirmenybė gauti tam tikrą išsilavinimą, leidžiantį įgyti tokias profesijas, kurių srityse kai kurių kategorijų žmonių yra mažiau, darbo pasiūlymų platinimas būtent kai kuriose bendruomenėse arba

atsižvelgimas ne į diplomus, o į profesinę patirtį;

7. primena, kad vienodų sąlygų principas netrukdo valstybėms narėms išlaikyti ar priimti specialiąsias priemones, skirtas užkirsti kelią EB sutarties 13 straipsnyje minimų diskriminacijos priežasčių nešamai žalai, ir reikalauja, kad tokios specialiosios priemonės būtų taikomos visuose sektoriuose, kuriuose yra nustatomi dideli lygybės pažeidimai švietimo, aprūpinimo būstu, prekių ir paslaugų gavimo ar kitose srityse;

8. žino, kad tai, jog kai kurios grupės yra mažai atstovaujamos tam tikrose užimtumo kategorijose gali turėti netinkamų padarinių – jos neskatinamos stengtis įgyti būtinų žinių atitinkamoms pareigoms eiti ir dėl to patenkama į uždarą ratą; nuo šiol aktyviai siūlo sudaryti sąlygas, kurios leistų visoms žmonių kategorijoms gauti visų tipų ir lygmenų išsilavinimą, taikant tokias priemones, kad pažeidžiamos grupės galėtų patekti į mokyklas, universitetus ar gauti profesinį išsilavinimą, kuris be šito joms būtų neprieinamas;

9. pabrėžia būtinybę užtikrinti romų kilmės migrantams ir nepiliečiams lygybę socialinių ir politinių teisių srityje ir ragina valstybes nares ir šalis kandidates parengti strategiją, kuria būtų siekiama padidinti romų ir nepiliečių dalyvavimą visų lygmenų rinkimuose tiek kaip rinkėjams, tiek kaip kandidatams;

Statistinių duomenų rinkimas

10. mano, kad Direktyva 95/46/EB toli gražu nėra kliūtis su etine kilme ir religija susijusiems duomenims rinkti ir suteikia būtiną ir pageidautiną apsaugą nuo bet kokio piktnaudžiavimo, naudojant statistiniams tikslams surinktus asmens duomenis;

11. mano, kad būtų naudinga, kad pagal Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį įkurta darbo grupė pateiktų nuomonę, paaiškinančią direktyvos nuostatas, kurios, kaip įtariama, trukdo rinkti statistinius duomenis apie tam tikras žmonių kategorijas ir taip užtikrinti vienodą direktyvos nuostatų aiškinimą visose valstybėse narėse;

12. atkreipia dėmesį į tai, kad jeigu asmens duomenys tampa anonimiški statistinio jų panaudojimo tikslais, tokia statistinė informacija daugiau nebeturi būti laikoma asmens duomenimis; primena, kad taip pat yra patikimų technikų, kurias taikant išlaikomas anonimiškumas ir tradiciškai naudojamų socialiniuose moksluose, kurios turėtų suteikti galimybę sudaryti statistiką, pagrįstą opiais laikomais kriterijais;

13. su pasitenkinimu pažymi, kad Komisija, bendradarbiaudama su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir kitomis dalyvaujančiomis šalimis, ketindama parengti statistines priemones, skirtas diskriminacijos daromai žalai įvertinti; su susidomėjimu laukia duomenų rinkimo vadovo, kuris turėtų pasirodyti 2006 m;

14. primena, kad netiesioginės diskriminacijos sąvoka pati savaime yra susijusi su kiekybiniais kriterijais, todėl neproduktyvu trukdyti rinkti tam tikro pobūdžio statistinius duomenis taikant asmens duomenų apsaugos įstatymus, kadangi be jų būtų neįmanoma

įrodyti netiesioginės diskriminacijos buvimo;

15. mano, kad norint veiksmingai kovoti su bet kokia netiesiogine diskriminacijos forma ir teisingai perkelti aiškiai ją draudžiančių Bendrijos direktyvų dėl diskriminacijos nuostatas, būtina leisti teikti statistiniais duomenimis pagrįstus įrodymus;

16. prašo valstybių narių savo statistines priemones plėtoti taip, kad būtų galima naudotis duomenimis apie kiekvienos kategorijos žmonių, kurie gali patirti EB sutarties 13 straipsnyje išvardytais kriterijais paremtą diskriminaciją;

17. atkreipia dėmesį į tai, kad tam, kad žmogus galėtų pasinaudoti išskirtinėmis sąlygomis dėl savo priklausymo saugomai grupei, reikia, kad jis galėtų būti jai priskirtas. Todėl reikia, kad būtų galima naudotis su juo susijusiais asmens duomenimis; primena, kad su šiais duomenimis turi būti elgiamasi remiantis su asmens duomenų apsauga susijusiais teisės aktais ir Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos 3 straipsnio 1 dalimi;

Būtinybė papildyti teisės aktus

18. labai apgailestauja, kad Komisija neplanuoja šiuo etapu sudaryti bendrų teisės aktų dėl kovos su diskriminacija; primygtinai prašo, kad artimiausiu metu būtų pateikta nauja teisinė priemonė, apimanti visas EB sutarties 13 straipsnyje minimas teisines priemones, kurios taikymo sritis būtų tokia pati kaip ir Direktyvos 2000/43/EB;

19. ragina valstybes nares, savo įstatymų leidimo praktikoje tinkamai atsižvelgti į įvairias Chartijos 21 straipsnyje minimas diskriminacijos priežastis, siekiant įstatymų leidybai suteikti patikimumo, kurio iki šiol jai stigo dėl teisinio suvaržymo nebuvimo;

20. skatina valstybes nares be jokių išlygų ar apribojamųjų deklaracijų įsipareigoti pagal žmogaus teisių sutartis nediskriminavimo ir mažumoms ir pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų apsaugos srityje bei geranoriškai gerbti tokį įsipareigojimą;

21. ragina Komisiją aktyviai įgyvendinti savo, kaip Sutarčių sergėtojos, įsipareigojimus ir skubiai imtis veiksmų prieš valstybes nares, pažeidžiančias EB teisę, draudžiančią diskriminaciją pagal EB sutarties 13 straipsnį. Naujosios valstybės narės, kurios į savo nacionalinę teisę neperkėlė antidiskriminacinių direktyvų nuostatų, privalo būti baudžiamos už EB teisės pažeidimą taip pat kaip ir senosios valstybės narės;

22. prašo Komisijos, kitą kartą pertvarkant antidiskriminacinius teisės aktus, ypač atsižvelgti į diskriminacijos dėl įvairių priežasčių ir segregacijos problemą, kuri gali būti prilyginta diskriminacijos formai, ir persvarstyti netiesioginės diskriminacijos sąvoką aiškiai leidžiant naudoti statistika pagrįstus įrodymus;

23. ragina Tarybą priimti Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos pagrindų sprendimo dėl kovos su rasizmu ir ksenofobija, kuriuo siekiama įsteigti tinklą, skirtą bausti už rasistinį ir ksenofobinį smurtą kaip už nusikalstamą grėsmę, ir šis sprendimas turėtų padėti didinti duomenų apie rasizmo grėsmę ir nusikalstamumą ES rinkimo būtinybę.

o

o o

24. paveda savo Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.